

Kaj Munks prædiken 13. søndag efter trinitatis

Taler

Kaj Munk
Præst og dramatiker

Dato

7. september 1941

Sted

Vedersø Kirke

Omstændigheder**Prædikentekst**

Lukasevangeliet kapitel 10, vers 23-37

1 Salige er de Øjne, som ser det, I ser — saadan lyder Jesu Ord til os. Netop til os. Ikke alene til Peter og Johannes og de andre dengang. Men til alle os, der paa en eller anden Maade har faaet Syn for Jesus, for hans Hemmelighed, at han er den levende Guds Søn.

5

Jeg vender (tilgiv Udtrykket!) Blikket mod mine egne Øjne og spørger dem: er I nu lykkelige, I to? Ak, de ser mig ufor nøjet an og svarer: Det er langt fra.

10

Og hvorfor er I da ikke det? larmer jeg utaalmodig. Og de svarer mig blot ved at vise mig Syner af, hvad de daglig ser — Syner af Gru, af Sorg, af Djævelskab, af Triumf og Undertrykkelse ude i den store Verden og herhjemme i vor Lilleverden, den dyrebare, vi kalder Danmark, en Sorgløshed, der er mere forfærdende end selve det andet derudefra, en Selvtilfredshed, “har vi ikke klaret den godt?” der er Døden — og Skændslen — og Forraadnelsen.

15

Men hør nu, I to Øjne, der er jo heller ingen, der har forlangt af jer, at I skal blive lystige ved at fylde jer med denne Verdens Begivenheder. I glemmer vel ikke over alt det paatrængende, der daglig vælter sig mod jer, at vende jeres Pupiller mod det Billede, der alene rummer jer Lykke, Billedet af Ham, 20 Frelseren?

25

Du høje Helligaand, det er mine Øjnes Ulykke, at de ser alt for meget nedad og alt for lidt op. Lær du dem at dele deres Opmærksomhed ligeligt mellem ned og op; ikke for meget op, saa Livet her bliver dem uvedkommende, og de nøjer sig med at hige efter egen Tilfredsstillelse og svimles bort i Lyksalighedens Ekstase, og ikke for meget ned, saa de bliver forpinte og raadløse og til sidst enten raa eller tomme. Du mindelige Helligaand, tør Graaden af mine Øjne, saa jeg kan se

30 Frelseren, se Frelseren klart nok til at fortælle om ham til mit Folk nu i dets Skæbnestund.

Saadan beder vi danske Præster i 1941. Prækestolen er blevet os et Ansvarrets Sted, saa vi ryster i vor sorte Kjole, naar vi gaar op ad dens Trappetrin. Thi her, i Guds Hus, er Ordet frit — og ikke frit paa den Maade, at vi selv bestemmer over
35 det, men saadan at det bestemmer over os. Herinde gælder kun den Helligaands Censur — og det er den Censur, der tvinger ikke til at tie, men til at tale: Hvor er det vor Angst, at vi ikke er lydige Tjenere under den! og hvor er det forpligtende for os, det nye, der er kommen til! Før var det den enkelte, vi sigtede til, var det Menigheden, og det er det stadig, og for Livs og Døds og
40 Evigheds Skyld er det vigtigt, at det Arbejde ikke sættes paa nogen anden Plads; men nu forstaar vi tillige bedre end før, at Gud ogsaa er Danmarks Gud, at Jesus ikke blot er den enkeltes Frelser, han er ogsaa vort Folks Frelser. Og vel er Kirken ikke Stedet til Ordning af Planøkonomi og Nyeuropa og Statsideologi, men den er dog Stedet, hvor Uret skal banlyses, hvor Løgnen skal afdækkes, hvor
45 Forgiftelse skal paapeges — Stedet, hvor Barmhjertigheden skal dyrkes som Livets Kilde, som Menneskehedens Hjerteslag — og der hvor de lærer andet end den Tro, lærer de Jungle og Død.

Der findes en ældgammel Udlægning af “Den barmhjertige Samaritan”. Den
50 forklarer os, at det er selve Mennesket, der ligger i Grøften ved Siden af Jeriko-Jerusalem-Vejen, ynkelig tilredt af Begærets og Hadets Røverhorder. Der er jo Overmennesker, der ikke døjer den Sammenligning, Aktionens Mestre, der meget skal have sig frabedt at udnævnes til Stakler i Vejgrøften. Deres Ansigter, haarde eller lystne eller grumme, viser tydeligt, hvilke Magter der holder deres
55 Sjæl besat.

Fortolkningen af Herrens Lignelse gaar videre: den barmhjertige Samaritan er Jesus selv; han har bøjet sig over den faldne Verden og løftet den op. Han har meddelt den af Guds uendelige Barmhjertighed. Han har frelst vort Liv; nu er vi
60 paa Veje til at komme os.

Det er en smuk kristelig Udlægning. Den siger, hvad Jesus ofte har sagt os, ja, egentlig har sagt os med hele sit Liv. Men som Fortolkning af Lignelsen her er den ikke rigtig. Den bringer Ugler til Athen, og det sker der ingen Skade ved.
65 Men naar nu Athen har sin egen Ugle!

Det er netop Tilfældet her. Kristendommen er en Ellipse om to Centre. Det ene Centrum hedder: Mennesket er ganske magtesløst, i eet og alt afhængigt af Gud. Og det andet hedder: Mennesket er en Stormagt; det bestemmer sin egen Evighed; ja, det er fast almægtigt, det formaar at trodse Gud.

Denne anden Sandhed, Muligheden for Menneskets Vilje, vil denne Lignelse slynge os i Ansigtet. Den skidt vigtige lovkyndige fik at vide, at Næsten er intet Begreb, ikke juridisk, ikke teoretisk. Næsten er en Person af Kød og Blod. Han hedder Rasmus Hansen; hun hedder Kirstine Pedersen. Det er din Tjenestekarl, din Madmor, din Sporvognskonduktør, din Konge. Det er hvert eneste Menneske, du faar med at gøre, i det Øjeblik du har med det at gøre. Du er stillet saadan, at du kan enten-eller: enten være dette dit Medmenneske til Gavn eller til Besvær. Der er nogen Medmennesker, man kan række en hjælpende Haand ved at fri dem fra Røveres Truen dem paa Livet, der er andre, man bedst kan gøre en Tjeneste ved at slaa dem ihjel. Bogstaveligt ment. Niels Ebbesen kontra Grev Gert f. Ex. Den kullede Greve havde erhvervet sig en Aarrække længere i Helvede, var der ikke sat Stop for hans Forbrydelser den 1. April 1340.

Og var det ikke af Hensynsfuldhed mod Greven, var det i hvert Fald en Barmhjertighedens Samaritanergerning mod det fornødrede, lidelsesfyldte Folk.

Salige er de Øjne, som ser det, I ser, siger Frelseren til sine troende. Ja, det er vor Salighed, at vi ser ham. Han er vor Lyskilde og Livgiver. Han har givet os Del i Evighedens Glæde ved at lade Guds Kærlighed lyse for os. Hver eneste Gang vi ser, at Verden er ond, løfter han vort Blik til at se, at Gud er god. Ingen blødsøden og pjattet Godhed. "Du skal elske din Fjende", betyder ikke, "du skal indrette dig efter ham og give ham Ret." Tværtimod. Du skal elske ham, saa du hellere spytter ham i Ansigtet end begaar den Forbrydelse imod ham at lade ham tro, at du tier og samtykker i hans Foretagsomhed og hans Metoder. Du skal elske ham, fordi han er et Medmenneske, men du skal hade ham saa langt som han er Udøver af det onde, hvis han da er din Fjende for Sandhedens Skyld, og ikke blot for din egen. Ja, der er Gud bedre dem Folk, der lider af en Slags kræftagtig Kristenkærlighed; de tror, at den barmhjertige Samaritan opsøgte Røverne bagefter og gav dem sin Kompliment for vel udført Arbejde. Guds Godhed er den, der er sagtmodig og langmodig, men aldrig gaar paa Akkord med det onde; han lader Synden naa sit fulde Maal, og saa styrter han den, og hver den, der gjorde sig til dens Redskab, ham rammer Guds Kærligheds Vrede.

Saa bliver det da vor Bøn til Gud Helligaand, at han vil gøre sit Storværk i vore
Sind i denne lave Tid, saa Jesu Person maa lyse for os. Da skal ingenting kue os.
Da er vore Øjne salige. Med Glædens Boblevæld i Hjertet skal den enkelte i
110 Menigheden, skal de seende i Folket lære af hin rolige og ranke Skikkelse, hvor vi
skal sige Nej, og hvor vi skal sige Ja, og hvordan vi skal føre vort Liv og øve vor
Gerning, saa det bliver til Hjælp for vor Næste og vort Land.

Kilde

115 Kaj Munk Forskningscentret, Aalborg Universitet

Kildetype

Digitalt manuskript

Tags

120 13. søndag efter trinitatis, Anden Verdenskrig, Danmarks besættelse 1940-1945, Første tekstrække,
Prædiken, Prædikener fra 1900-tallet

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/kaj-munks-praediken-13-sondag-efter-trinitatis>

125

130

135

140